

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди**

Факультет іноземної філології

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНОЗЕМНОЇ
ФІЛОЛОГІЇ І ЛІНГВОДИДАКТИКИ**

**Збірник наукових статей здобувачів вищої освіти
факультету іноземної філології
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди**

Випуск 5

Електронне видання

Харків – 2023

<i>Мірошніченко Ірина</i> . Непорозуміння в мовленні: використання лінгвістичних засобів для ефективної комунікації	155
<i>Мішньов Максим</i> . Аналіз синтаксичних моделей опозиції в політичному дискурсі Фаріда Закарії	159
<i>Момот Карина</i> . Омовлення політичної картини світу в сучасному дискурсі (часова метафора)	162
<i>Ositrova, Yuliia</i> . Solution of the Problem of Formation of Lexical Competence in English Lessons in Secondary School Students with the Help of Cartoons	167
<i>Павлій Анастасія</i> . Інтертекстуальність як вид літературної гри в сучасній літературі (на матеріалі творів А. Мердок)	170
<i>Pomiliaiko, Viktoriia</i> . Algorithm of Actions for Creating a Situation of Success While Teaching Speech Production to Senior School Students	173
<i>Попова Ольга</i> . Засоби творення національно-історичного колориту у творах Г. Грасса	176
<i>Приходько Дар'я</i> . Засоби увиразнення портрету тибетського народу в романі Алая «Коли курява спаде»	180
<i>Прокончук Катерина</i> . Інтертекстуальні зв'язки в повісті «Кораліна» Ніла Геймана	183
<i>Романченко Анастасія</i> . Лексико-структурні особливості перекладу англійської медичної термінології	188
<i>Сабат Анастасія</i> . Особливості відтворення історичних реалій в україномовному перекладі роману «Життя та пригоди Робінзона Крузо»	192
<i>Самоха Анна</i> . Вербалізація поняття <i>justice</i> у заголовках публіцистичних текстів	196
<i>Сердюк Євгенія</i> . Лексичні засоби об'єктивації концепту ПІТЬМА в сучасному англomовному художньому дискурсі	202
<i>Сердюк Ілона</i> . Авторські інтенції у формуванні художньої картини світу в повісті Р. Бредбері «Кульбабове вино»	206
<i>Сельнікова Юлія</i> . Зворотний зв'язок у навчанні письма: ключовий елемент розвитку навичок у сучасному світі	211
<i>Skyba, Anastasiia</i> . Recommendations for Creating a Situation of Success While Teaching Writing to Senior School Students	215
<i>Fedina, Alona</i> . Game Technologies for Enhanced Competency-Based Learning	217
<i>Хецуріані Нателла</i> . Лексико-семантичні особливості слова "LOVE" в англійській мові	223

тибетців, також виявлено особливості такої літератури та здійснено порівняння з творами інших західних письменників.

Література

1. Алай Коли курява спаде (роман). Харків: Фоліо, 2016. 448 с.
2. Benedict A. Memory and Forgetting. *Imagined Communities*. London: Verso, 1983. pp. 187-206.
3. Fung Choy H. Y. Identity and Idiocy in Alai's Red Poppies, in *Modern Tibetan Literature and Social Change*, ed. Lauran Hartley and Patricia Schiaffini-Vedani. Durham: Duke University Press, 2008. pp. 101-114.
4. Nimrod B. Modern China: Literary Liberation of the Tibetan Past: The Alternative Voice in Alai's Red Poppies, 2010. 170 p.
5. 《尘埃落定》第一章，第1部分，8页

ІНТЕРТЕКТУАЛЬНІ ЗВ'ЯЗКИ В ПОВІСТІ «КОРАЛІНА» НІЛА ГЕЙМАНА

Катерина ПРОКОПЧУК

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Г. О. Князь

Стаття присвячена актуальній проблемі реалізації інтертекстуальних зв'язків у повісті Н. Геймана «Кораліна». Зазначено, що багатозначній інтерпретації смислів казки багато в чому сприяє її алюзивний характер, де численні покликання, цитати та ремінісценції утворюють струнку збалансовану систему, забезпечуючи можливість ширшої та варіативної інтерпретації цього твору. Використовуючи алюзію як одну з форм реалізації інтертекстуальності, Н. Гейман активізує процес сприйняття через парадоксальність образного ряду, що вибудовується ним, створюючи художній підтекст, необхідний для передачі художнього сенсу.

Ключові слова: *текст, інтертекст, інтертекстуальність, алюзія, постмодернізм.*

The article is devoted to the issue of implementing intertextual links in Neil Gaiman's fairy tale "Coraline". It is noted that the ambiguous interpretation of the fairy tale's meanings is largely facilitated by its allusive character, where numerous allusive references, quotations, and reminiscences form a slender balanced system, providing the possibility of a wider and more varied interpretation of this literary work. Using allusions as one of the forms of intertextuality, N. Gaiman activates the process of perception through the paradoxical nature of the image sequence, creating an artistic subtext necessary for conveying artistic meaning.

Keywords: *text, intertext, intertextuality, allusion, postmodernism.*

Появу теорії інтертекстуальності відносять до другої половини ХХ ст., і досі це є одна з найбільш обговорюваних та повністю не до кінця вирішених проблем у рамках лінгвістики, стилістики і літературознавства. Аналізуючи

наукові праці, присвячені проблемі інтертекстуальності, можна зазначити, що практично кожному тексту притаманна інтертекстуальність, оскільки він формується у вже створеному до нього текстовому середовищі. Окрім цього, всі тексти перебувають у діалогічних відносинах. Ця думка виразно простежується у роботах В. Просалової [8], Л. Генералюк [1], І. Жодані [2], які визначають інтертекстуальність як особливу якість певних текстів, що спеціально орієнтовані на зв'язок з будь-якими іншими текстами, діалог з конкретною чужою смисловою позицією.

Закономірності інтертекстуальної взаємодії у творчості Н. Геймана вивчаються як українськими, так і зарубіжними літературознавцями. Так, Є. Канчура досліджує інтермедіальний контекст відтворення класичного сюжету в фентезійних творах Н. Геймана [3]. К. Ланкастер зосереджує свою увагу на інтерпретації шекспірівського тексту у творчості Н. Геймана [11].

Н. Гейман є одним із найяскравіших представників постмодернізму в жанрі літературної казки, а точніше – у тому еkleктичному зміщенні жанрів та культурних кодів, що утворює напрям, який визначається у західній лінгвістиці та літературознавстві як «фентезі». У його творчості яскраво відбилися основні принципи постмодерністської літератури, де принцип невизначеності та множинності, принцип рівноправності не лише культурних моделей, а й відповідних культурних кодів є основним. Ці принципи яскраво виявляються й у наративній структурі відомої казки Н. Геймана «Кораліна», що стала яскравим явищем не лише в літературі, а й у масовій культурі загалом.

Мета статті полягає у тому, щоб визначити функціонування інтертекстуальних зв'язків у творі Н. Геймана «Кораліна».

Дослідження інтертекстуальності продовжує проблематику діалогічного мовлення, що ґрунтується на розумінні тексту як відкритої структури. Діалогічність полягає в тому, що кожне висловлювання може розглядатися як відповідь на всі попередні висловлювання за даною тематикою. Поліфонія проявляється в амбівалентності та дисонансі голосів, текст має відкриту структуру як потенційно незакінчений діалог і покликається на позатекстові системи норм і цінностей, що виявляються в цих голосах [2].

Концепт інтертекстуальності на сьогоднішній день прийнято розглядати як у широкому сенсі, так і у вузькому. У широкому розумінні інтертекстуальність співвідносять із поняттям «семіосфера», запропонованим Ю. Лотманом, і поняттям «ноосфера», запропонованим В. Вернадським. Ці поняття виходять на перший план тоді, коли основного значення в процесі розуміння набуває розум людини, і текст вже існує не просто як набір знаків, а окрема система, що підпорядковується більшій системі, в яку вбудовані культурні цінності, соціальні установки, фонові знання тощо [1].

У вузькому розумінні інтертекстуальність розуміється як взаємодія одного тексту з іншим, попереднім, який, можливо, також існує окремо. Зазвичай інтертекстуальність тоді може виражатися у алузіях, цитатах, рекурсії тощо [3].

Найбільш традиційним у лінгвістичних вченнях вважають трактування інтертекстуальності, що запропоноване Р. Бартом: «Кожен текст складається з інтертекстів, які можуть існувати і взаємодіяти у ньому на різних рівнях та у різних формах. Це можуть бути тексти, створені раніше, які належать до надбань культури, так і сучасні тексти, що відображають особливості сьогодення. Тому, по суті, будь-який текст – це нова форма існування старих цитат. А інтертекстуальність представляє собою поле цитат та формул різного походження, як підсвідомих та автоматичних, чиє джерело неможливо визначити, так і загальновідомих» [9].

Однак такий погляд на сьогоднішній день видається дослідникам дещо штучно обмеженим, оскільки феномен інтертекстуальності вміщує не лише факт запозичення елементів існуючих текстів, а й наявність спільного єдиного текстового простору. Саме за умови існування єдиного текстового простору стає очевидною можливість для текстів вільно взаємодіяти один з одним за допомогою цитат, алюзій, ремінісценцій тощо [5].

У рамках теорії інтертекстуальності також переосмислюються взаємини автора та тексту, а також функції автора та реципієнта по відношенню до самого тексту. Такі зміни в розумінні авторства, на нашу думку, безпосередньо пов'язані з розумінням проблеми сприйняття тексту. Текст почав сприйматися як об'єкт вільної інтерпретації реципієнта, який однаково допускає як «правильні», так і «неправильні» тлумачення [9].

На перший погляд, сюжетна структура повісті Н. Геймана «Кораліна» є досить простою. Втім, у ній присутні інші змісти та жанрові коди. Приміром, у повісті Н. Геймана можна віднайти і класичну «історію дорослішання» (coming-of-age novel), і естетику романів і фільмів жанру горор.

Бінарна структура казкових функцій, властива як фольклорним, так і літературним казкам (добро – зло, втрата – здобуття, дія – протидія тощо), у просторі постмодерністської казки перетворюється швидше на своєрідну дуалістичну єдність, де протиставлення та зіставлення змінюють одне одного у властивій постмодернізму мовній грі. Розглянемо, наприклад, опозицію реального та нереального в описі будинку Кораліни у двох світах. На поверхневому рівні бінарна опозиція однозначна: реальному будинку протиставлено нереальний, уявний, штучно створений будинок у «іншому» світі: *Coraline had time to observe that the house itself was continuing to change, becoming less distinct, and flattening out, even as she raced down the stairs. It reminded her of a photograph of a house now, not the thing itself* [10, с. 145].

Водночас опис «справжнього» будинку несе в собі риси нереальності, уявного світу готичних романів та оповідань Е. По, де будинок потопає в тумані і кожна річ є не тим, чим здається, де в саду каміння схоже на жаб, а жаби нагадують каміння. Н. Гейман створює складний наративний простір, що нагадує дзеркальну кімнату, в якій дуальні концепти, багаторазово відбиваючись один в одному, змінюючись і спотворюючись, створюють, проте, зв'язкову тканину оповіді.

Ідея дзеркальності, протиставлення подібних, але не ідентичних сутностей – основний принцип побудови розповіді в повісті Н. Геймана. При цьому кожна сутність також дуальна за своєю природою і демонструє протилежні ознаки. «Інша» мама, що спочатку сприймається як ідеалізоване втілення материнської турботи, людини, яка живе для своєї дитини, й тим самим протиставляється байдужій і самозаглибленій реальній матері, перетворюється на сутність, що бажає цю дитину проковтнути. Прекрасна дама (*belle dame*) перетворюється на відьму (*beldam*) [10], антитеза перетворюється на синтез, ускладнюючи образну структуру персонажа: *“She wants something to love, I think”, said the cat. “Something that isn't her. She might want something to eat as well. It's hard to tell with creatures like that”* [10, с. 76].

Ідея трансформації, спотворення, зміни форми, властива постмодерністській парадигмі – ще одна центральна ідея постмодерністської повісті Н. Геймана. Старі акторки зливаються в єдину перекручену істоту, старий сусід розсипається безліччю щурів, «інший» батько розбухає, немов тісто, собаки трансформуються в кажанів. Проте всі ці зміни не створюють нові сутності, а лише спотворюють і викривляють реальність, оскільки «інша» мати, здатна лише відбирати та присвоювати, не здатна на самостійну творчу діяльність, контрпродуктивна: *The other mother could not create. She could only transform, and twist, and change* [10, с. 147].

У цій невизначеній, плинній, викривленій реальності мало що залишається стабільним і не піддається подвоєнню: одні двері, один ключ, одна Кораліна. Саме Кораліна і є ключем до цього світу, який утворюють її страхи, бажання та комплекси. Вони створюють те химерне оточення, в яке вона потрапляє, як у пастку, і лише усвідомивши свої страхи та опанувавши власні бажання, вона отримує силу і владу для того, аби закрити ці двері.

Тут ідеться про перетворення примхливого підлітка, становлення Кораліни як дорослої особистості. Хоча зміна внутрішньої суті героїні не властива для казкового дискурсу, в постмодерністській повісті Н. Геймана таке можливо: вона скоріше відбиває риси іншого літературного жанру, а саме роману дорослішання (*coming-of-age novels*).

Один і той самий образ сплітається з безлічі алюзивних образів-уламків, породжуючи щось нове і, водночас, легко впізнаване, причому немінуча у своїй суб'єктивна втрата сенсів чи інтерпретаційні помилки можуть бути легко компенсовані при декодуванні паралельних образів-алюзій. Обізнаний реципієнт легко побачить у цьому творі трагедійне переосмислення «Аліси в країні чудес» та «Аліси в Задзеркаллі», навіть якщо не впізнає в образі темного таємничого коридору алюзії на кролячу нору. Читач, який знайомий із жанром горор, не повірить, що зло остаточно переможене, коли Кораліні вдається закрити двері в країну жахів, адже згідно із законами цього жанру, лиходій (у даному випадку у вигляді своєї частини-руки) завжди повертається знову.

Кожен образ казки є химерним поєднанням кількох алюзивних ланцюжків. Кіт викликає в пам'яті не тільки численних тварин-помічників із чарівних фольклорних казок, а й Чеширського kota Л. Керролла, і кіплінгівську кішку, що

гуляла сама по собі, і єгипетських міфічних кішок, що стоять на варті між реальним і потойбічним світами, символізуючи, таким чином, упевнену самоідентифікацію, цікавість, незалежність.

Образ «іншої» матері є одним із найбільш багатогранних у казці. Він створений за допомогою алюзивних покликань, що є однаково складними й суперечливими. Тут і численні злі мачухи і злі відьми з чарівних казок, що часто зливаються воедино в наративі самих цих казок, і базовий архетип жертвовної материнської любові, і маловідома вікторіанська повість-казка «Нова мати», написана в ХІХ столітті.

Читач починає сприймати загрозу, що походить від «іншої» матері, чи не раніше, ніж сама Кораліна, дивлячись на її довгі пальці, що постійно ворухаться, нагадуючи ніжки комахи або павука, її очі-гудзики, що символізують відсутність душі. Для досвідченого, освіченого читача «інша» мати – це ще й Медуза [10], з її волоссям, що «ворухиться, наче ледачі змії в теплий день» (*wriggling like lazy snakes on a warm day* [10, с. 107]), наче «мацаки загадкових істот у глибокому океані» (*like the tentacles of a creature in the deep ocean* [10, с. 72]). Як і Медуза, вона поєднує в собі одночасно жах та чарівність, єдність хаосу та порядку, краси та підступності.

Таким чином, на прикладі повісті Н. Геймана «Кораліна» ми бачимо, що поетика постмодерністської казки – це поетика «відкритого» тексту, інакше кажучи – інтертексту. Аналізована казка являє собою твір у русі, позначений поетикою інтертекстуальності, що припускає і передбачає безліч аспектів самого твору, які, відбиваючись один в одному і взаємодіючи один з одним, розкривають приховані в них смисли, а також безліч аспектів інтерпретації, які взаємно доповнюють один одного за активної участі реципієнта.

Література

1. Генералюк Л. Взаємодія літератури і мистецтва. Начерк теорії словесно-візуальних інтеракцій. *Studia methodologica*. Тернопіль, 2009. Вип. 29. С. 81–89.
2. Жодані І.М. Емма Андіївська і Віра Вовк: тексти в контексті інтерсеміотики: монографія. К.: ВДК «Університет «Україна», 2007. 116 с.
3. Канчура Є. Відтворення класичного сюжету засобами фентезі доби постмодернізму: інтермедіальний контекст. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки: науковий журнал*. Житомир: Вид-во Житомирського держ. ун-ту імені І. Франка, 2019. Вип. 3 (91). С. 44–53.
4. Мочернюк Н. Взаємодія літератури і мистецтва. Теоретичний досвід українського і польського літературознавства. *Науковий вісник Східноєвропейського університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Літературознавство*. Луцьк, 2013. № 13 (262). С. 76–80.
5. Мочернюк Н. Синтез мистецтв: літературознавчий контекст. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*. К., 2013. Вип. 28. С. 188–198.

6. Наливайко Д. Література в системі мистецтв як галузь компаративістики. *Наливайко Д. Літературна теорія і компаративістика*. К.: АКТА, 2006. С. 31–59.
7. Наєнко М. Інтермедіальність як методологія. *Філологічні семінари*. К., 2016. Вип. 19: Інтермедіальність: теорія і практика. С. 6–15.
8. Просалова В.А., Бердник О.С. Інтертекстуальність художнього тексту: текстотвірний і рецептивний аспекти: монографія. Донецьк: Норд-Прес, 2010. 152 с.
9. Шаповал М. Інтертекстуальність: історія, теорія, поетика. К.: ВПЦ «Київський університет», 2013. 167 с.
10. Gaiman N. Coraline. URL: <http://www.rednovels.net/fiction/u3108.html> (дата звернення: 11.05.2023).
11. Lancaster K. Neil Gaiman's "A Midsummer Night's Dream": Shakespeare Integrated into Popular Culture. *Journal of American & Comparative Cultures*. 2004. No. 23. P. 69–77.

ЛЕКСИКО-СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Анастасія РОМАНЧЕНКО

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент І. М. Каминін

У статті розглядаються питання перекладу англійської медичної термінології українською мовою взагалі, а також вплив лексико-структурних особливостей англійської медичної термінології на вибір способу перекладу.

Ключові слова: *словоутворення, термінологія, термін, медичний текст.*

The article examines the issues of translating English medical terminology into Ukrainian in general, as well as the influence of the lexical-structural features of English medical terminology on the choice of a translation method.

Keywords: *wordbuilding, terminology, term, medical text.*

Постановка проблеми. Необхідність точного перекладу медичної термінології з англійської мови є запорукою успішної комунікації між медичними фахівцями та пацієнтами з різних країн та культур. Англійська мова є однією з найпоширеніших та використовується в багатьох наукових дослідженнях та медичних публікаціях, але, далеко не всі люди у світі мають навички для вільного розуміння іншої мови, тим паче коли йдеться про професійну лексику, тому переклад медичних термінів стає важливою задачею для перекладачів. Вони повинні мати глибоке розуміння лексичних та структурних особливостей англійської мови, щоб забезпечити ефективний та точний переклад.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Тема "Лексико-структурні особливості перекладу англійської медичної термінології" вивчалася багатьма спеціалістами з різних галузей, особливо тими, хто займається